

Handhaving

Algemeen	
Kwalificatie instrument:	<p>Handhaving kan worden gezien als een formeel beleidsinstrument. Het is een algemeen aanvaard, ingeburgerd instrument dat ook een wettelijke basis kent (als het gaat om handhaving van door de overheid opgestelde normen). Handhaving is te zien als overheidsproductie en is daarmee een direct beleidsinstrument.</p> <p>Verder is handhaving een vorm van directe regulering (er wordt toegezien dat bepaalde ge- of verboden in de praktijk worden nageleefd). Handhaving kan een belangrijke effector zijn, omdat voor de realisatie van beleidsdoelen toezien op het naleven van regels vaak belangrijk is.</p> <p>Handhaving is verder een repressief instrument, gericht op het bestraffen van ongewenst gedrag. Het veronderstelt een verticale verhouding van overheid tot de betreffende doelgroep. Deze doelgroep is meestal goed afgebakend (specifiek), maar kan soms het brede publiek of 'alle bedrijven' betreffen (het is dan een generiek instrument).</p> <p>Tot slot is handhaving een eenzijdig beleidsinstrument. De overheid ziet toe op het gewenste gedrag en bestraft ongewenst gedrag, maar tegenover gewenst gedrag staat verder geen beloning of wederprestatie van de overheid. Private handhaving is een vorm van zelfregulering.</p>
Juridische definitie:	Handhaving wet- en regelgeving. Een voorbeeld is Hoofdstuk 5 Algemene wet bestuursrecht. Art 5:11 t/m 5:36. Hierin staan regels hoe handhaving moet plaatsvinden m.b.t. de Algemene wet bestuursrecht.
Kenmerken op een rij	
Internationale aspecten/ internationaal juridische randvoorwaarden	Ook wetten met een internationale oorsprong moeten worden nageleefd. Een deel daarvan, zoals bijvoorbeeld EU-richtlijnen, is geïmplementeerd in de Nederlandse wet- en regelgeving. Voor de handhaving van deze regels geldt dus dat de norm en de handhaving van de norm in principe terug te vinden is in de Nederlandse regelgeving. Een ander deel betreft normen die voortvloeien uit internationale verdragen waarbij Nederland partij is (bijv. ILO-verdragen, ESH handvest, BUPO etc) en die niet zijn omgezet in nationale regelgeving. De wetgever moet zich er bij het maken van nieuwe regels van vergewissen dat deze regels niet in strijd komen met de normen uit onder meer bovengenoemde verdragen. Als er sprake is van rechtstreeks werkende bepalingen van internationaal recht (zoals bijvoorbeeld bij artikel 26 Bupo, waarin een algemeen discriminatieverbod is neergelegd) kan bovendien nationale wet- en regelgeving door de rechter worden getoetst aan deze internationale bepalingen.
Evaluatie	
Wat is er bekend over de (kosten)effectiviteit?:	Van kosteneffectiviteit van handhaving is sprake indien de kosten van handhaving lager zijn dan de baten in termen van een afname van normoverschrijdend gedrag. Indien handhaving niet of niet voldoende zorgt voor een afname van het aantal overtredingen van normen, terwijl wel kosten worden gemaakt voor handhaving, is de effectiviteit onvoldoende. De totale kosten die gemaakt worden per norm om te

	<p>zorgen dat deze niet wordt overtreden zijn over het algemeen niet bekend. Het is echter zo dat de straf die tegenover het gedrag staat invloed heeft op de waarschijnlijkheid dat het gedrag zal worden vertoond. Hierbij geldt echter ook weer dat er een maximum valt te bepalen: sommigen zullen het gedrag vertonen ook al staat hier een heel hoge straf tegenover. Vooruitzicht van straf als effectief instrument geldt in deze gevallen niet. Eenzelfde gaat op bij de pakkans. Bij een lage pakkans zal het ongewenste gedrag vaker worden vertoond dan bij een hogere pakkans.</p> <p>Er zijn in een enkel geval wel effectiviteitsberekeningen gedaan van de handhaving. Een voorbeeld is de analyse die de Nederlandse Mededingingsautoriteit heeft gemaakt van haar eigen optreden.</p> <p>Effectiviteit van straffen wisselt per soort overtreding en per soort straf. Voor overtredingen die gedrag bevatten dat normoverschrijdend is in zin van de morele opinie geldt dat handhaving gemakkelijker en effectiever is dan overtreden van normen die de morele opinie niet of weinig overschrijden.</p>
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Met handhaving kan het gedrag van de doelgroep goed worden beïnvloed. • Men heeft een ruime keuze uit handhavingsinstrumenten (boetes, ontzeggen van voordelen etc.).
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Kosten van handhaving kunnen hoog zijn (zie 'Dede 'Tafel van elf' voor de dimensies die bepalend zijn voor de mate van naleving van regelgeving). • Handhaving sluit nooit uit dat het ongewenste gedrag niet meer voorkomt.
Slaagfactoren:	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaving heeft een grote kans van slagen indien de kosten van ongewenst gedrag voor de overtreder hoger zijn dan van gewenst gedrag, • Het zo eenvoudig mogelijk houden van het beleid/regeling kan bijdragen aan betere naleving, bijvoorbeeld door weinig uitzonderingsmogelijkheden aan te bieden, • Het instellen van een subsidie, extra heffingen of prijsregulering kunnen naleving bevorderen, • Het draagvlak voor nieuw beleid wordt vergroot door de doelgroep, uitvoeringsorganisatie en handhavers in een vroeg stadium bij de ontwikkeling van het beleid te betrekken, • Betrek belangengroeperingen en invloedrijke leden van de doelgroep, uitvoerings- en handavingsorganisaties bij het te ontwerpen beleid. Leg een deel van de verantwoordelijkheid voor het slagen van het beleid bij de doelgroep door middel van zelfregulering, • Ga na of informele controle een positieve of negatieve invloed zal hebben op naleving van het beleid.
Faalfactoren:	<ul style="list-style-type: none"> • Van de handhavende maatregel gaat geen gezag uit waardoor deze niet wordt nageleefd. • Beleid dat strijdig is met de verwachtingen en of opvattingen van de doelgroep ten aanzien van de overheid zal vrijwel zeker worden overtreden (hierbij speelt opvoeding een rol, mogelijk kan scholing nalevingsbevorderend werken) • De kosten/straf/pakkans van het overtreden van een norm zijn te laag, waardoor handhaving geen effect heeft.
Valkuilen en tips:	<ul style="list-style-type: none"> • Creëer draagvlak door de doelgroep goed te informeren en maak de handhaving simpel en helder. • Stem de verschillende regels goed op elkaar af. • Zorg dat handhavers goed zijn toegerust en opgeleid.